

Lidská práva a soudnictví - osnova předmětu

jarní semestr 2021

1. Cíl předmětu

Tento předmět plynule navazuje na výuku ústavního práva (2. a 3. semestr), a to prohloubením jeho lidskoprávní části. V jeho rámci bude provedeno podrobné seznámení s hmotněprávními a procesněprávními aspekty lidských práv. Posлуhač tak obdrží informaci jak o jednotlivých základních právech a svobodách a jejich výkladu zejména v judikatorní praxi, tak také o jejich procesních zárukách. Předmět je zaměřen na získání praktických dovedností, a proto bude v rámci seminářů vyžadováno sepsání podání k Ústavnímu soudu, resp. soudního rozhodnutí. Podobný požadavek je součástí postupové zkoušky.

2. Rozsah výuky

2/1 týdně

3. Program výuky

Přednášky:

- ❖ **4. březen – Kateřina Šimáčková: Úvod do lidských práv** (prameny, přehled institucí, základní výkladové principy, kategorizace: základní, politická, hospodářská, sociální a kulturní).
- ❖ **11. březen - David Kosař: Omezení základních práv** (imanentní základní práva, princip proporcionality v teorii i aplikační praxi, *Drittwirkung*).
- ❖ **18. březen - Pavel Molek: Úrovně ochrany lidských práv** (vnitrostátní, regionální, univerzální).
- ❖ **25. březen – Zuzana Vikarská: Zákaz diskriminace** (formy diskriminace, akcesorická a neakcesorická rovnost, judikatura)
- ❖ **1. duben - Kateřina Šimáčková: Právo na život** (začátek lidskoprávní ochrany, pozitivní závazky plynoucí z práva na život, přípustné výjimky). Právo nebýt mučen.
- ❖ **8. duben – Pavel Kandalec: Právo na pokojné užívání vlastnictví** (pojem pokojného užívání vlastnictví, princip legitimního očekávání, omezení daní a jejich nediskriminační povaha, regulace nájemného, restituce).
- ❖ **15. duben – Ladislav Vyhnánek: Osobní svoboda** (typy omezení, výkladové principy, rozdíly mezi Úmluvou a Listinou, základní judikatura)
- ❖ **22. duben - Kateřina Šimáčková: Svoboda myšlení, svědomí a vyznání** (svoboda vyznání jako *forum internum a externum*, právní úprava církví a náboženských společností, relevantní judikatura)
- ❖ **29. duben – Pavel Molek: Právo na spravedlivý proces** (právo na zákonného soudce, rovnost zbraní, podjatost, veřejnost a ústnost jednání apod.).
- ❖ **6. květen - Pavel Kandalec: Ochrana osobnosti, ochrana soukromí a rodinného života** (právo na soukromí, respektování sexuální identity a vztahů, respektování rodinného života a střet s vyhošťováním cizinců, respektování obydlí, přípustnost odposlechů).
- ❖ **13. květen – Vojtěch Šimíček: Svoboda projevu** (právo přijímat a šířit informace, druhy projevu dle formy a obsahu, možnosti a legitimní důvody omezení).

- ❖ **20. květen – Ladislav Vyhnanek: Sociální práva** (zakotvení, význam, přímá aplikovatelnost, vybrané problémy a judikatura).
- ❖ **27. květen – Vojtěch Šimíček: Právo svobodně podnikat** (právo podnikat jako derivát vlastnického práva, judikatura).

Semináře (nejsou jednotně zaměřené, závisí zejména na preferencích seminarizujícího učitele):

- **Úvod**, zadání zápočtových prací
- **Základní manuál pro sestavování ústavních stížností:**
 - procesní podmínky řízení
 - argumentace dotčením některého základního práva
 - zastoupení advokátem
 - lhůty
 - přípustnost návrhu (zejména se zaměřením na vztah k mimořádným opravným prostředkům)
 - důvody odmítnutí návrhu
- **Práce s judikaturou**
 - rozhodnutí soudu jako precedens
 - struktura rozhodnutí (obiter dictum vs ratio decidendi)
 - disenty a jejich význam
 - praktické problémy (judikatorní odklony, zpřístupňování rozhodnutí, jejich anonymizace atp.)
- **Právo na spravedlivý proces** (právo na přístup k soudu, požadavky na soud, rozsah článku 6 Evropské úmluvy, jednotlivé náležitosti spravedlivého procesu, specifika spravedlivého procesu v trestních věcech)
- **Další možná témata dle časových možností:**
- **Právo na informace**
- **Vyhodnocení zápočtových prací**

Upozornění pro ISP:

Podmínkou udělení zápočtu bude zpracování ústavní stížnosti proti některému z rozhodnutí, umístěných v e-learningové podobě tohoto předmětu u seminářů V. Šimíčka. Stejný vyučující následně uděluje zápočet.

4. Vyučující

Vojtěch Šimíček (garant)

Kateřina Šimáčková

Pavel Molek

David Kosař

Pavel Kandalec

Ladislav Vyhnánek
Jaroslav Benák
Zuzana Vikarská
Robert Zbíral

5. Doporučené studijní pomůcky

- Husseini/Bartoň/Kokeš/Kopa a kol.: Listina základních práv a svobod – komentář, C.H.Beck, 2021
- Wagnerová/Šimíček/Langášek/Pospíšil a kol.: Listina základních práv a svobod – komentář, Wolters Kluwer, 2012
- Bobek/Kmec/Kosař/Kratochvíl: Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – komentář, C. H. Beck, 2012
- D. Kosař, M. Antoš, Z. Kühn, L. Vyhnánek: Ústavní právo – Casebook, Wolters Kluwer, 2014
- Bartoň/Kratochvíl/Kopa a kol.: Základní práva, Leges, 2016
- V. Šimíček: Ústavní stížnost, 4. vyd., Linde Praha, 2018
- M. Bobek, Z. Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, 2. vyd., Auditorium, 2013
- P. Molek: Právo na spravedlivý proces, Wolters Kluwer, 2012
- P. Molek: Politická práva, Wolters Kluwer, 2014
- P. Molek: Základní práva - svazek první Důstojnost. Praha: Wolters Kluwer, 2017
- P. Molek: Základní práva – svazek druhý Svoboda. Praha: Wolters Kluwer, 2020
- M. Bobek a kol.: Rovnost a diskriminace, C.H. Beck, 2007
- L. Bahýřlová a kol.: Ústava ČR – komentář, Linde, 2010
- elektronické materiály na ISu (zejména sylaby přednášek)

6. Forma zakončení

Postupová zkouška formou písemné klauzurní práce. Každý student dostane konkrétní zadání skutkové a procesní situace (zpravidla rozhodnutí soudu, případně popis konkrétního případu), na jehož základě vypracuje ústavní stížnost, v jejímž rámci prokáže znalosti jak procesních podmínek jejího podání, tak zejména lidskoprávní ústavní argumentace. U písemné části zkoušky je možné používat jakékoliv listinné materiály (zápisky z výuky, knihy, komentáře, sbírky judikatury atp.).

Na tuto práci bude navazovat její ústní vyhodnocení a pohovor na téma některého z vylosovaných zkušebních okruhů. V případě vynikající písemné práce si vyučující vyhrazuje právo udělit známku výborně (A) bez dalšího ústního zkoušení; obdobně u výrazně podprůměrné práce se udělí známka nevyhovující (F) rovněž pouze po jejím vyhodnocení bez toho, že by student odpovídal na některou z položených otázek.

Konečná podoba zkoušky bude upřesněna v průběhu semestru s ohledem na pandemická opatření (zejména, zda zkouška proběhne prezenční nebo distanční formou).